

Datum : 21 september 2004
Aan : Tweede Kamerfractie SP

Economische effecten tegenbegroting SP 2005

1 Inleiding

Het CPB heeft op verzoek van de SP de economische effecten van een aantal wijzigingsvoorstellen voor de begroting 2005 gezien. Uitgangspunt vormen de kabinetsvoorstellen in de Miljoenennota 2005, zoals deze door het CPB in de MEV 2005 zijn verwerkt. Wijzigingsvoorstellen in de tegenbegroting worden afgezet tegen het huidige voorgenomen beleid; terugdraaien van een ombuiging van het kabinet betekent daarom een intensivering.

2 Wijzigingsvoorstellen van de SP

De wijzigingsvoorstellen van de SP impliceren ten eerste uitgavenintensiveringen ad 2,7 mld euro. Hiertegenover staat 2,7 mld euro aan uitgavenbeperkingen. Ook in de sfeer van de collectieve lasten wordt een aantal wijzigingen voorgesteld. De SP verlaagt de microlasten met 0,7 mld euro. De EMU-relevante lasten stijgen echter ex ante met 0,4 mld euro vanwege de aftopping van de fiscale faciëring van de pensioenopbouw en omdat de WTZ-omslag bijdrage niet EMU-relevant is. De EMU-relevante belastingverhoging in 2005 is 0,85 mld euro hoger dan de microlastenverzwaring die met de pensioenmaatregel samenhangt. In 2005 komt namelijk alleen het niet meer aftrekbaar zijn van de pensioenpremies boven twee keer modaal in de EMU-relevante ontvangsten tot uitdrukking. Het niet langer belast zijn van een deel van de pensioenuitkering leidt gemiddeld pas 20 jaar later tot belastingderving. De microlastenverzwaring betreft slechts het effect van het vervallen van de fiscale subsidie (zie ook paragraaf 2.2).

Tabel 2.1 Budgettaire afwijkingen t.o.v. Miljoenennota, 2005

	mld euro	% BBP
EMU-saldo MEV		- 2,6
Effect voorstellen SP (+ = EMU-saldo verbeterend):		
Ombuigingen	2,7	
Intensiveringen	- 2,7	
EMU-relevante lasten	0,4	
Ex ante effect op EMU-saldo	0,4	
Inverdieneffecten	- 0,5	
Ex post effect op EMU-saldo	- 0,1	0,0
EMU-saldo SP (MEV plus voorstellen)		- 2,6

In de Macro Economische Verkenning, waarin de kabinetsvoorstellen uit de Miljoenennota zijn verwerkt, is een EMU-saldo van -2,6% van het BBP gerapporteerd voor 2005. De bovenstaande voorstellen zijn per saldo ongeveer budgettair neutraal, zodat het EMU-saldo inclusief de SP-plannen ook op -2,6% BBP uitkomt (zie tabel 2.1). Dit is inclusief uitverdieneffecten als gevolg van de macro-economische doorwerking van de maatregelen.

2.1 Uitgaven

Tabel 2.2 vat de wijzigingsvoorstellen voor de collectieve uitgaven samen. In totaal wordt 2,7 mld euro aan ombuigingen voorgesteld. Daar staat voor 2,7 mld euro aan intensiveringen tegenover.

2.1.1 Ombuigingen

- De SP bezuinigt 0,6 mld euro op defensie door reducties in zowel personeel als materieel bij alle krijgsmachtonderdelen.
- Op infrastructuur wordt 0,35 mld euro omgebogen.
- Op stadsvernieuwing wordt 0,1 mld euro omgebogen door middel van een hogere bijdrage van woningbouwcorporaties.
- De SP snijdt in de exportsubsidies (0,05 mld) en de productiesteun aan de landbouw (0,08 mld)
- Het reïntegratiebudget (WWB en REA) wordt gekort met 0,5 mld euro; het betreft een korting op de reïntegratietrajecten voor werklozen en mensen in de bijstand. Daar staat tegenover dat extra geld (0,15 mld euro) wordt uitgetrokken voor verhoging van het budget WWB gemeenten en versoepeling landurigheidstoelag (zie intensiveringen). Voorts wordt 0,02 mld euro bespaard op arboconvenanten en 0,04 mld op de IHS door bevrozing van de huren.
- Er wordt in totaal voor 0,5 mld euro omgebogen in de zorg. Zo wordt de prijzenwet geneesmiddelen aangepast en wordt de marketing van geneesmiddelen wettelijk beperkt. Verder wordt de zogenoemde verzilveringsregeling beperkt. Tevens wordt er een taakstellende

efficiencykorting van 0,34 mld euro doorgevoerd, die tot minder zorgvolume leidt. Volgens de SP leidt het niet invoeren van DBC's tot een efficiencyverbetering die gekort kan worden.

- De SP voert een prestatieverplichting voor bedrijven in waarbij bij middelgrote bedrijven 5,5% van het personeelsbestand uit arbeidsgehandicapten dient te bestaan (7,5% bij grote bedrijven), met als sanctie een boete van 3 600 euro. Bij invoering per 1 januari 2005 zullen bedrijven een redelijke termijn dienen te krijgen om aan de prestatieverplichting te voldoen. Tevens vindt in 2005 geen instroom in de WAO plaats, wegens verlenging van de loondoorbetalingstermijn bij ziekte. Derhalve zijn de effecten in 2005 beperkt, slechts 0,1 mld euro. De boeteontvangsten vallen onder de niet-belastingmiddelen. Door de invoering van de zogeheten 'Landing and take-off' (LTO)-heffing nemen de niet-belastingmiddelen toe met 0,2 mld euro. Dit betreft de lastenverhoging voor buitenlandse luchtvaartmaatschappijen (zie ook lastenmaatregelen). Daarnaast nemen niet-belastingmiddelen toe door asielzoekers toe te staan meer te werken en daarmee voor een deel bij te dragen aan de kosten van opvang (0,03 mld euro) en door het verhogen van de boetes van NMa, Dte, OPTA en AFM (0,1 mld euro).

Tabel 2.2 Ombuigingen en intensiveringen, 2005, in mld euro

	Ombuigingen	Intensiveringen
Naar beleidsmatige clusters		
Arbeidsvoorwaarden collectieve sector		0,2
Defensie	0,6	
Onderwijs	0,0	0,4
Openbare orde		
Gemeenten en provincies		
Overig openbaar bestuur		0,4
Infrastructuur	0,4	0,1
Volkshuisvesting	0,1	
Openbaar Vervoer		0,3
Milieusubsidies		
Overige subsidies	0,1	0,2
Sociale zekerheid	0,6	0,6
Zorg	0,5	0,6
EU-afdrachten		
Ontwikkelingssamenwerking		0,0
Niet-belastingmiddelen	0,4	
Totaal	2,7	2,7
Naar budgetdiscipline sectoren		
Rijksbegroting in enge zin	1,2	1,4
Sociale zekerheid en arbeidsmarkt	0,6	0,7
Zorg	0,5	0,6
Overig EMU-relevante uitgaven	0,4	
Totaal	2,7	2,7

2.1.2 Intensiveringen

- De SP herstelt de koppeling van lonen in de collectieve sector aan de contractloonontwikkeling in de marktsector voor 2005. Voor de zorg betekent dit dat de contractlonen in 2005 0,1%-punt hoger uitkomen, voor de overheid betekent dit een stijging van 0,4%-punt. Dit verhoogt de collectieve uitgaven met 0,2 mld euro.
- Er komt 0,42 mld euro extra ter beschikking voor onderwijs. Dit geld is bestemd om de ombuigingen rond onderwijsachterstanden terug te draaien en de ouderbijdrage in het basisonderwijs te maximeren. Het geld wordt verder ingezet in het hoger onderwijs en het VMBO.
- De uitgaven aan openbaar bestuur nemen met 0,35 mld euro toe. Dit geld is onder meer bestemd voor het terugdraaien van de ombuiging op gesubsidieerde arbeid en versterking van de jeugdzorg en maatschappelijke opvang.
- Voor het onderhoud van vaarwegen wordt 0,05 mld euro uitgetrokken.
- De SP trekt 0,25 mld euro uit voor het openbaar vervoer: voor stad- en streekvervoer 0,1 mld euro en voor onderhoud spoor en beperking infraheffing spoor 0,15 mld euro.
- Subsidies voor cultuur en media worden verhoogd met 0,04 mld. Extra inkomenssteun voor de duurzame landbouw leidt tot een intensivering van 0,08 mld. De tegemoetkoming kinderopvang wordt verruimd (0,1 mld).
- Diverse ombuigingen van het kabinet in de sociale zekerheid worden ongedaan gemaakt. Het betalen van ontslagvergoedingen wordt door de SP niet aan banden gelegd (0,08 mld euro) en ook de leeftijdsgrens voor werklozen in de IOAW wordt niet opgetrokken (0,04 mld euro). Ook voor de uitkeringen wordt de koppeling hersteld. Dit levert een stijging van de uitkeringen met 0,6% op. Hierdoor stijgen de uitgaven met 0,22 mld euro. Voor verhoging van het budget WWB gemeenten en versoepeling langdurigheidstoelage wordt 0,15 mld euro uitgetrokken. Voorts wordt de ombuiging op de IHS ongedaan gemaakt (0,11 mld euro).
- Het niet invoeren van de no-claimteruggaveregeling leidt tot 0,2 mld euro hogere zorguitgaven doordat het verwachte gedragseffect vervalt. Het terugdraaien van de pakketverkleining wordt gezien als een financieringsschuif van het derde compartiment naar het tweede compartiment en wordt derhalve niet als een intensivering beschouwd. Ook de lasten veranderen niet aangezien de eigen bedragen afnemen en de nominale premie gemiddeld genomen met hetzelfde bedrag toeneemt. Door het vervallen van het gedragseffect nemen de zorguitgaven met 0,1 mld euro toe. Verder wordt 0,3 mld euro uitgetrokken voor werkdrukvermindering, het terugdraaien van ombuigingen en voor extra investeringen in de zorgsector.

2.2 Lastenmaatregelen

De SP verlicht de micro-lasten met 0,7 mld euro. Dit is het saldo van 1,2 mld euro lastenverzwaring voor bedrijven en 2 mld euro lastenlichting voor gezinnen.

Milieu

De SP verzwart de lasten op milieu per saldo met 0,1 mld euro, vrijwel gelijk verdeeld over bedrijven en gezinnen.

- De SP verhoogt het tarief energiebelasting voor grootverbruikers en schaft het verlaagde tarief energiebelasting voor de tuinbouw af. Tezamen betekenen deze maatregelen een lastenverzwaring van 0,4 mld euro.
- De SP voert een zogeheten “landing and take-off” (LTO) heffing in voor het vliegverkeer. Dit levert naar verwachting 0,4 mld euro op. Hiervan wordt circa de helft door buitenlandse luchtvaartmaatschappijen afgedragen, hetgeen geboekt is als niet-belastingmiddel (zie ombuigingen). De andere helft is een lastenverzwaring voor binnenlandse luchtvaartmaatschappijen.
- De SP draait de door het kabinet voorgenomen afschaffing van de BPM-vrijstelling en het verlaagde tarief MRB voor bestelauto's terug. Dit betekent een lastenverlichting van 0,7 mld euro in 2005.
- Overige milieumaatregelen van de SP verzwaren de lasten per saldo met 0,15 euro en omvatten de invoering van een vaarbelasting op recreatievaartuigen, de invoering van een belasting op de winning van delfstoffen, de invoering van een belasting op bestrijdingsmiddelen en de invoering van een accijnsvrijstelling voor biobrandstoffen.

Inkomen en arbeid

De SP verlicht de lasten op inkomen en arbeid met 2 mld euro, geheel ten gunste van gezinnen.

- De grondslag voor de heffing van de AWBZ-premie wordt verbreed naar de derde en vierde schijf. Tevens worden de belastingtarieven zo aangepast dat het totaal van belastingen en premies hetzelfde is als in het huidige stelsel. Vervolgens wordt via het AWBZ-deel het tarief van de vierde schijf verhoogd van 52% naar 55% (lastenverzwaring 0,35 mld euro), en wordt het AWBZ-tarief in alle schijven met 0,05%-punt verhoogd ter dekking van het afschaffen van eigen bijdragen in de thuiszorg.
- De SP schaft de kinderkorting af. Met dit geld wordt de aanvullende kinderkorting met 86 euro verhoogd.
- De verhoging van de combinatiekorting in 2005 wordt teruggedraaid. Dit is een lastenverzwaring van 0,1 mld euro.
- De SP topt de fiscale faciliëring van de pensioenopbouw af op anderhalf keer modaal. Dit betekent een verhoging van de EMU-relevante belastinginkomsten in 2005 met 1,2 mld euro (zie CPB Notitie 2004/3). Tegenover de lastenverzwaring nu staan in de toekomst lagere belastingen over de pensioenuitkeringen. Niettemin levert de maatregel in de tijd gezien een lastenverzwaring op voor de betrokken werknemers als gevolg van het vervallen van de fiscale

subsidie op pensioensparen boven de maximumgrens. Deze subsidie bestaat uit het toepassen van de omkeerregel en het niet belasten van het opgebouwde pensioenvermogen in box 3. Om te compenseren voor het verlies van deze fiscale subsidie zouden betrokken werknemers 0,35 mld euro meer pensioenpremie moeten inleggen in 2005. Dit bedrag wordt ingeboekt als de voor de MLO relevante lastenverzwaring van de maatregel. In paragraaf 3 staat vermeld van welk scenario is uitgaan wat betreft de gedragsreactie van betrokken werknemers.

- De arbeidskorting wordt verhoogd met een terugtaks op jaarloonbasis. Vanaf het wettelijk minimumloon (WML) wordt de arbeidskorting met 600 euro verhoogd. In het traject van 100% tot 130% van het WML blijft deze inkomensafhankelijke arbeidskorting constant, om daarna lineair af te lopen en bij 170% van het WML weer op de huidige waarde van de arbeidskorting uit te komen. Per saldo betekent dit een lastenverlichting van 1 mld euro.
- De SP beperkt de aftrek van de hypotheekrente door voor nieuwe hypotheekleningen de aflossing per jaar te normeren op 3% van de oorspronkelijke hypotheekschuld. Verder wordt het eigenwoningforfait met 0,6%-punt verhoogd tot 1,2% onder gelijktijdig invoering van een vrije voet. Ten slotte voert de SP de door het kabinet geplande aftopping van het eigenwoningforfait op de aftrekbare hypotheekrente niet in. In totaal worden de lasten op het eigenwoningbezit in 2005 met 0,5 mld euro verzwaaard. Dit pakket maatregelen drukt de huizenprijzen naar verwachting met 2,5% in 2005.
- De SP verhoogt de bijtelling voor de auto van de zaak van 22% tot 25%. Dit is een lastenverzwaring van 0,15 mld euro.
- De SP voert de door het kabinet afgeschaft PC-privéregeling opnieuw in, wat resulteert in een lastenverlichting van 0,25 mld euro.
- De SP stelt een maximum aan de belastingvrije vergoeding voor extra kosten van tijdelijk verblijf buiten het land van herkomst (extraterritoriale kosten) van 21 000 euro. Dit betekent een lastenverzwaring van 0,1 mld euro.
- De SP draait de pakketverkleining ZFW van 2004 in 2005 terug en verlaagt de gemiddelde nominale ZFW-betalingen met 250 euro tot 114 euro per volwassene. Tezamen verlichten deze maatregelen de lasten met 2,1 mld euro.
- Het niet invoeren van de no-claimteruggaveregeling leidt volgens de CPB-methodiek niet tot een verandering van de lasten. Weliswaar gaan de gemiddelde nominale ZFW-betalingen omlaag maar daartegenover staat dat de gemiddelde teruggave vervalt.
- Door het niet invoeren van de DBC's kunnen de verzekeraars volstaan met minder wettelijk vereiste reserves. Daardoor valt de WTZ-omslagbijdrage, die wel tot de MLO wordt gerekend maar niet EMU-relevant is, 0,3 mld euro lager uit.

Vermogen en winst

De SP draait de door het kabinet voorgenomen verlaging van het vennootschapsbelastingtarief met 3%-punt terug. Dit is een lastenverzwaring van 1,2 mld euro. Vanwege de vertraagde

doorwerking hiervan op de ontvangsten vennootschapsbelasting komt hiervan circa 0,85 mld euro daadwerkelijk in 2005 binnen. Dit kas-transactieverschil wordt beschouwd als een uitverdieneffect.

Tabel 2.3   **Microlasten, 2005, in mld euro**

Milieu	0,1
Inkomen en arbeid	-2,0
Winst en vermogen	1,2
Overig	
Totaal	-0,7
w.v. bedrijven	1,2
w.v. gezinnen	-2,0

3   **Macro-economische effecten**

Het uitvoeren van de hiervoor beschreven wijzigingsvoorstellen leidt in 2005 tot 0,1%-punt minder economische groei (zie tabel 3.1). De productie en werkgelegenheid in de zorg nemen weliswaar toe, maar dit wordt meer dan gecompenseerd door een afname van de groei in de marktsector. De lagere productiegroei in de marktsector wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de materiële overheidsbestedingen, die deels worden geïmporteerd en deels binnenslands door de marktsector worden vervaardigd, verminderen. Hier staat tegenover dat de particuliere consumptie door de gunstige effecten op de koopkracht van loontrekkers en uitkeringsgerechtigden hoger uitkomt. Het positieve effect daarvan op de consumptie wordt echter grotendeels tenietgedaan door de drukkende invloed op de huizenprijs als gevolg van de voorstellen op gebied van de fiscale behandeling van de eigen woning.

De werkgelegenheid in de zorg en bij de overheid neemt door de wijzigingsvoorstellen met circa 12 000 personen toe. In de marktsector blijft de werkgelegenheid vrijwel ongewijzigd. Doordat het arbeidsaanbod wat toeneemt, blijft de daling van de werkloosheid beperkt tot circa 5 000 personen.

Vanwege de lage contractloonstijging in de centrale projectie (¾%) en de voorziene ongunstige koopkrachtontwikkeling van werkenden in 2005, ook inclusief de wijzigingsvoorstellen van de SP, is geen neerwaarts effect op de contractloonontwikkeling verondersteld. De lastenverlichting en het bevroren van de huren zal daardoor pas in latere jaren tot loonmatiging leiden. De geringere inflatie wordt vooral veroorzaakt door het wettelijk bevroren van de huren.

Het EMU-saldo blijft nagenoeg ongewijzigd. De ex ante verbetering van het EMU-saldo wordt gecompenseerd door uitverdieneffecten van ongeveer dezelfde omvang.

Tabel 3.1 Macro-economische effecten in 2005

	Afwijkingen in %
Contractloon marktsector	0,0
Consumentenprijsindex (CPI)	- 0,3
Bruto binnenlands product (BBP) (volume)	- 0,1
Productie marktsector (volume)	- 0,2
Particuliere consumptie (volume)	0,1
Investerings bedrijven (excl. woningen, volume)	- 0,2
Uitvoer goederen (excl. energie, volume)	0,0
Werkgelegenheid (personen)	0,2
Arbeidsinkomensquote marktsector (%-punt)	0,1
EMU-saldo (% BBP)	0,0

Het is onzeker hoe werknemers en werkgevers zullen reageren op de invoering van een maximaal fiscaal gefacilieerd pensioengevend inkomen. In deze notitie is uitgegaan van een scenario waarbij de economische effecten op korte termijn nihil zijn. Conform CPB Notitie 2004/3 wordt aangenomen dat het werkgeversdeel van de pensioenpremies over het loon boven de maximumgrens in de vorm van een hoger bruto loon wordt uitbetaald aan de werknemers en dat werknemers de resulterende netto-inkomsten geheel en al gebruiken voor de opbouw van een individuele aanvulling op het pensioen. De arbeidskosten en de koopkracht veranderen in 2005 in dit scenario niet. Door het wegvallen van de fiscale subsidie boven de maximumgrens zullen echter de netto pensioenuitkeringen in de toekomst lager uitvallen. Een tweede scenario is dat de betrokken werknemers het ambitieniveau van hun pensioenen intact willen houden. Vanwege het wegvallen van de fiscale subsidie zal dan de premie-inleg omhoog moeten. Dit kan leiden tot hogere arbeidskosten dan wel een geringere koopkracht waardoor de economische ontwikkeling in 2005 neerwaarts beïnvloed wordt. Een derde scenario is dat betrokken werknemers het hogere bruto loon niet volledig gaan inleggen in individuele pensioenregelingen, maar deels gaan aanwenden voor consumptieve doeleinden. In dat geval zou de economische ontwikkeling in 2005 gestimuleerd worden.

De effecten op de structurele groei zijn in het kader van de tegenbegroting niet afzonderlijk geanalyseerd. In kwalitatieve zin kunnen hierover op basis van eerdere analyses wel een aantal opmerkingen worden gemaakt.

Voor de arbeidsmarkt zijn vooral relevant de verhoging van het minimumloon en de daaraan gekoppelde uitkeringen, het niet doorgaan van de anticumulatiemaatregel in de WW en de invoering van een inkomensafhankelijke arbeidskorting ('terugtaks'). Herstel van de koppeling en het niet doorgaan van de anticumulatiemaatregel in de WW verhogen de replacement rate. Dit heeft een opwaarts effect op de evenwichtswerkloosheid en een neerwaarts effect op het arbeidsaanbod en daarmee een neerwaarts effect op de structurele groei in de toekomst. De

invoering van een terugtaks kan hieraan tegenwicht bieden. De extra middelen die worden ingezet voor de terugtaks werken stimulerend voor mensen om over te stappen van een uitkering naar een baan. Dit leidt tot extra werkgelegenheid voor het laagopgeleide deel van de bevolking. Het inkomensafhankelijke element zorgt voor een verhoging van de marginale wig op het afbouwtraject, met negatieve effecten op het arbeidsaanbod en de arbeidsproductiviteit doordat extra inspanningen en scholing minder renderen.

De hogere milieuheffingen zullen deels worden doorberekend in de prijzen. Dat leidt via een verslechtering van de concurrentiepositie tot verlies van marktaandeel. Tegenover de negatieve effecten voor de Nederlandse uitvoer staan extra investeringen in energiebesparende maatregelen. Dat is op termijn gunstig om de uitstoot van CO₂ te verminderen.

Ten slotte kan van een deel van de intensiveringen, en met name die in het onderwijs, een positief effect uitgaan op het structurele groeivermogen van de Nederlandse economie middels een hogere structurele productiviteitsontwikkeling.¹

4 Koopkrachteffecten

De voorstellen van de SP verbeteren het koopkrachtbeeld van huishoudens met lage inkomens en die van uitkeringsgerechtigden in het bijzonder. Het koopkrachtbeeld voor huishoudens met hoge inkomens (boven tweemaal modaal) of een dure eigen woning verslechtert door de voorstellen. Dit komt echter niet tot uiting in de mediane koopkrachteffecten voor de steekproef van huishoudens in de tabel, omdat de groep die erop achteruit gaat beperkt van omvang is.

Uitkeringsgerechtigden profiteren van het herstel van de koppeling. Werknemers met lage inkomens gaan erop vooruit door invoering van de inkomensafhankelijke arbeidskorting (terugtaks). Huishoudens met lage inkomens hebben voordeel van de verlaging van de nominale ziektekosten voor ZFW-verzekerden, de verhoging van de kinderbijslag voor lage inkomens, de verhoging van de aanvullende kinderkorting ten koste van de algemene kinderkorting en het schrappen van de ombuiging op de huursubsidie. Huishoudens met hoge inkomens hebben baat bij de lagere WTZ-omslagbijdrage voor particuliere verzekerden. Werknemers in de collectieve sector hebben baat bij het herstel van de referentiesystematiek voor de arbeidsvoorwaarden in de collectieve sector. De afschaffing van de no-claimteruggaveregeling is gunstig voor huishoudens die meer dan gemiddeld gebruikmaken van ZFW-zorg en is ongunstig voor huishoudens met minder dan gemiddeld gebruik.

De voorstellen leiden per saldo tot een lastenverzwaring voor eigen-woningbezitters. Dit komt ten eerste door het terugdraaien van de maatregel dat de bijtelling van het eigen-

¹ In het algemeen kan gesteld worden dat de zogenoemde 'programma-effecten' van specifieke maatregelen, bijvoorbeeld op het terrein van het openbaar bestuur, onderwijs en zorg, in de berekeningen buiten beschouwing blijven.

woningforfait niet hoger kan zijn dan de aftrek wegens hypotheekrente (Hillen). Deze lastenverzwaring zal vooral bij 65-plussers, die relatief vaak hun hypotheekschuld hebben afgelost, terechtkomen. Ten tweede wordt het eigen-woningforfait verhoogd. Voor goedkope woningen wordt dit ruimschoots gecompenseerd door de invoering van een vrijstelling, voor duurere woningen nemen de lasten per saldo toe. Huishoudens met hoge inkomens hebben bovendien nadeel van de verhoging van het toptarief tot 55%.

De effecten van twee maatregelen zijn wel significant van omvang, maar niet verwerkt in de koopkracht voor de steekproef van huishoudens. Het gaat om de regeling dat de aftrek wegens hypotheekrente bij nieuwe hypotheeklen niet hoger kan zijn dan bij een hypotheek met lineaire aflossing van 3% per jaar (bijleenplus-regeling). Verder hebben werknemers met hoge inkomens op termijn nadeel van de invoering van een maximum fiscaal gefacilieerd pensioengevend inkomen.

Tabel 4.1 Koopkrachteffecten (exclusief incidenteel) naar huishoudtype, inkomensbron hoofdverdiener en huishoudinkomen, 2005

Bruto huishoudinkomen ^a	Alleenvoerders		Tweeverdieners		Alleenstaanden ^b		Alle huishoudtypen	
	effect SP	SP incl. MEV	effect SP	SP incl. MEV	effect SP	SP incl. MEV	effect SP	SP incl. MEV
mediaan koopkrachtmutatie in %								
Werknemers								
< 150% WML	7	6¾	} 3¾	} 2¾	5¼	3¾	} 1¾	} ½
150-250% WML	2¾	1½			1¾	- ¼		
> 250% WML	½	- ½	1½	0	½	- ¾		
Uitkeringsgerechtigden								
< 120% WML	5¼	4¼	} 3¼	} 2	3¼	1¼	} 3¼	} 1½
> 120% WML	3½	2			2¼	0		
65-plussers								
< 120% AOW	} 2½ }	} 2¾	3¾	3¾	2½	2 ¼	} 2¼ }	} 2¼
> 120% AOW			2¼	2¼	0	- ¼		
Totaal							2¼	1¼

^a Bruto inkomen uit arbeid of uitkering; WML = bruto minimumloon, AOW = bruto 100% AOW-uitkering.

^b Inclusief alleenstaande ouders.

Effect op replacement rate en marginale druk

De voorgestelde maatregelen leiden per saldo tot een stijging van de replacement rate, de verhouding tussen het netto-inkomen uit uitkering en uit werk, met ¼%-punt. De replacement rate wordt enerzijds verhoogd door het herstel van de koppeling, de verlaging van de nominale ziektekosten en het inkomensafhankelijk maken van de kinderbijslag. De replacement rate wordt verlaagd door de invoering van de terugtaks voor werknemers. Een stijging van de

replacement rate vermindert de financiële prikkel voor uitkeringsgerechtigden om een baan te zoeken en te aanvaarden.

De marginale druk wordt over diverse inkomenstrajecten fors verhoogd. Dit betreft het afbouwtraject van de terugtaks (9%-punt) en de kinderbijslag (4%-punt) en de verhoging van het tarief van de vierde schijf (3%-punt). Een stijging van de marginale druk vermindert de prikkel om (meer) te gaan werken en om een hoger loon na te streven.